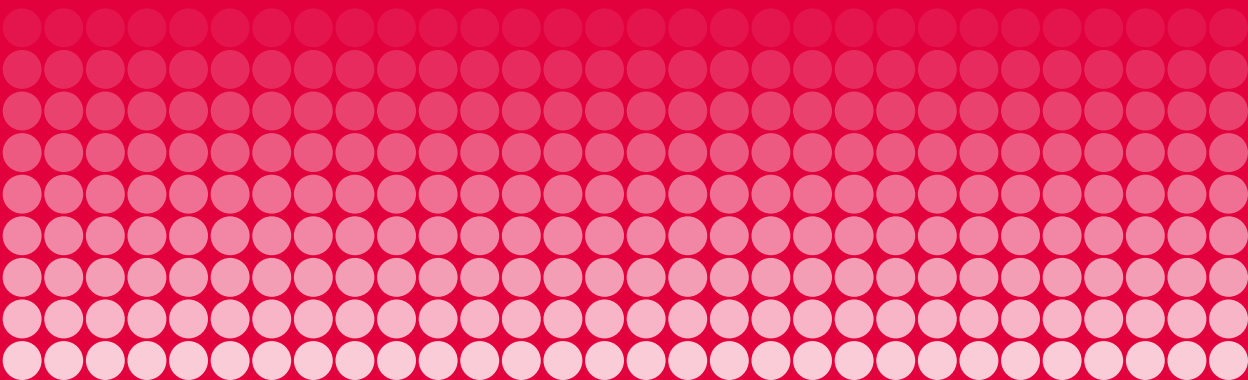

SIPRI YEARBOOK 2010

**Armaments,
Disarmament and
International
Security**

Resum en Català

INSTITUT INTERNACIONAL D'ESTOCOLM DE RECERCA PER A LA PAU

El SIPRI és un institut internacional independent dedicat a la recerca en temes de conflictes, armament, control d'armes i desarmament. Fundat el 1966, el SIPRI proporciona dades, anàlisis i recomanacions, a partir de fonts d'informació públiques, als dirigents polítics, investigadors, mitjans de comunicació i a tothom que hi estigui interessat.

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Signalistgatan 9

SE-169 70 Solna, Suècia

Telèfon: +46 8 655 97 00

Fax: +46 8 655 97 33

Adreça electrònica: sipri@sipri.org

Internet: www.sipri.org

FUNDACIÓ PER LA PAU

La Fundació per la Pau és una ONG nascuda al 1983 i que treballa per un món en pau. A través d'una opinió pública cada cop més informada i activa, impulsa tots aquells canvis culturals i estructurals que facin possible l'eradicació de la violència com a forma de relació entre persones i pobles.

El nostre compromís amb la pau ens porta a desenvolupar activitats d'educació, de sensibilització i mobilització social per la pau i el desarmament així com la implicació en la resolució noviolenta de conflictes, tant dels propers, com els més llunyans.

Des de la Fundació per la Pau estem convençuts que la traducció al català d'aquesta versió resumida del SIPRI Yearbook 2010, un material de referència en l'àmbit de la seguretat i el desarmament, ens proporcionarà un instrument cabdal per a la divulgació i sensibilització a favor de la cultura de pau a casa nostra.

Fundació per la Pau

c/ Casp, 31, 2n 1a A - 08010 Barcelona

Tel.: +34 93 302 51 29

Fax: +34 93 301 75 62

info@fundacioperlapau.org

www.fundacioperlapau.org

© Fundació per la Pau 2010
Imprès a Barcelona per Gràfiques Alpres

L'ANUARI DEL SIPRI

L'anuari del SIPRI es va publicar per primera vegada el 1969 i enguany arriba a la seva 41a edició. El *SIPRI Yearbook 2010* presenta un recull d'informacions originals de temes com ara la despesa militar mundial, les transferències internacionals d'armes, la fabricació d'armes, les potències nuclears, els principals conflictes armats i les operacions de pau multilaterals, juntament amb les anàlisis més actuals d'aspectes rellevants del control d'armes, la pau i la seguretat internacional. L'anuari està escrit per investigadors del SIPRI amb la col·laboració d'experts externs convidats.

Aquest fullet resumeix el contingut del *SIPRI Yearbook 2010* i aporta alguns exemples de les dades i les informacions que s'inclouen en els seus apèndixs i annexos.

ÍNDEX

Introducció. Seguretat internacional, armaments i desarmament el 2010	2
1. Un món sense armes nuclears: fantasia o necessitat?	3
Part I. Seguretat i conflictes, 2009	
2. Conflictes armats, delinqüència i violència criminal	4
3. La funció dels civils en les operacions de pau	6
4. Seguretat i institucions euroatlàntiques: trobar un nou equilibri en ple canvi global	8
Part II. Despesa militar i armaments, 2009	
5. Despesa militar	10
6. Fabricació d'armes	12
7. Transferències internacionals d'armes	14
8. Potències nuclears mundials	16
Part III. No-Proliferació, control d'armes i desarmament, 2009	
9. Control d'armes nuclears i no-proliferació	17
10. Reducció de les amenaces contra la seguretat que representen els materials químics i biològics	18
11. Control d'armes convencionals	19
12. Controls sobre les transferències internacionals relacionades amb la seguretat	20
Annexos	22

INTRODUCCIÓ. SEGURETAT INTERNACIONAL, ARMAMENTS I DESARMAMENT EL 2010

BATES GILL

Tal com apunten les anàlisis del *SIPRI Yearbook 2010*, l'any 2009 va tenir un inici esperançador per a moltes persones amb l'arribada d'una nova administració als Estats Units. A més, es va donar un bon impuls als objectius de control d'armes, desarmament i no-prolifерació, la qual cosa es va traduir en un seguit de declaracions importants i d'accions concretes a favor d'aquests objectius. Això no obstant, el 2009 també va posar de manifest les grans dificultats que hi ha per avançar a un ritme constant cap a la superació dels molts reptes que el món afronta avui dia.

La crisi financera i la recessió econòmica que han afectat gairebé tot el planeta van tenir un impacte molt reduït en els nivells de despesa militar, fabricació o transferència d'armes. Amb tot, la crisi segurament va debilitar la voluntat i la capacitat dels principals governs i institucions multilaterals d'invertir en altres recursos que no fossin de tipus militar per tal de fer front als reptes i les inestabilitats que amenacen les societats i les persones de tot el món.

Les contribucions al *SIPRI Yearbook 2010* descriuen el món en un moment crucial. Pel que fa a la qüestió de la seguretat internacional, el món s'enfronta a canvis constants en la naturalesa dels conflictes armats i de la inestabilitat, en què els mitjans i els actors implicats en la violència són cada cop més difusos. La contribució dels civils en les operacions de pau és necessària, però la comunitat

internacional se segueix debatent per trobar-ne l'encaix. Mentrestant, la coalició euroatlàntica de seguretat també treballa per definir nous papers i noves relacions en vista del clima d'amenaques que tenyirà les properes dècades. Molts d'aquests reptes queden perfectament reflectits en les dificultats persistents a l'hora d'estabilitzar l'Afganistan.

L'augment constant de la despesa militar, de la fabricació i de la transferència d'armes dependrà del rumb que prengui la situació financera mundial, com també de l'evolució dels conflictes a l'Afganistan i l'Iraq. L'any 2010 també serà important per al desarmament i la no-prolifерació, ja que aquest any tothom espera que s'esdevinguin avenços importants en el desarmament bilateral de Rússia i els EUA. En el context d'una conferència de revisió del Tractat de No-Prolifерació, el món també espera que es produeixin passos importants en matèria de desarmament i d'enduriment dels controls sobre els possibles proliferadors. La Conferència de Desarmament de Ginebra haurà d'engegar negociacions vitals —tal com es demanava en el programa de treball provisional aprovat el 2009—, com ara les relatives a la creació d'un tractat de limitació del material físsil. Davant dels nous reptes que planteja la proliferació en l'àmbit de les tecnologies de doble ús, es fa necessari que la comunitat internacional desenvolupi mecanismes més eficaços per tal d'evitar que s'utilitzin de manera incorrecta.

1. UN MÓN SENSE ARMES NUCLEARS: FANTASIA O NECESSITAT?

JAMES E. GOODBY

A Reykjavík, l'octubre del 1986, Mikhaïl Gorbatxov i Ronald Reagan van posar sobre la taula la idea d'eliminar totes les armes nuclears. La proposta va quedar en punt mort fins que es van publicar dos articles escrits per George Shultz, Henry Kissinger, William Perry i Sam Nunn el gener del 2007 i el gener del 2008. Als articles s'afirmava que el món havia arribat a un punt molt perillós i que la resposta a la creixent amenaça nuclear exigia un programa detallat i sostingut i un compromís ferm per un món sense armes nuclears.

Ara, Rússia i els Estats Units han acordat reduir els seus arsenals nuclears amb la signatura d'un nou Tractat START. Aquest document podria obrir la porta a futures reduccions encara més dràstiques dels arsenals russos i nord-americans. Hi ha múltiples estudis que han treballat aquesta qüestió, entre els quals trobem models que parlen de mil a zero caps. Un dels punts més complicats és la verificació, però en realitat no ho és tant com molts pensen. Rússia i els EUA acumulen força anys d'experiència en la verificació de caps nuclears desplegats i en funcionament. De fet, la feina de verificació pot esdevenir cada vegada més fàcil a mesura que s'avanci cap a l'objectiu zero.

Amb tot, si no s'aconsegueix un ampli compromís internacional envers l'objectiu d'un món sense armes nuclears s'esvairà el clima idoni perquè

continuïn les negociacions entre Rússia i els Estats Units. Els estats que tenen armes nuclears disposen d'un ventall d'accions que poden dur a terme. Moltes d'aquestes accions es podrien aplicar de manera immediata, per exemple la signatura d'un acord per suspendre la producció de material físsil específic per a armes.

La dissuasió nuclear no desapareixerà encara que s'eliminin les armes nuclears. Seguirà existint en forma de laboratoris nuclears actius i en una certa capacitat per fabricar armes nuclears, si fos necessari, durant un període de temps. Caldran acords que regulin tot això. Un món sense armes nuclears ha de ser un món on no sigui fàcil recórrer a l'ús d'aquestes armes, fins i tot per part d'aquells que han demostrat que tenen capacitat per crear-les.

En termes polítics, seria certament necessària una major cooperació entre els membres permanents del Consell de Seguretat de les Nacions Unides. Tot i que els temes de control solen recaure sobre el Consell de Seguretat, bona part del procés d'eliminar les armes nuclears consistirà en la signatura d'acords regionals, especialment a l'Orient Mitjà, a l'Àsia meridional i al nord-est d'Àsia.

Els obstacles per acabar amb l'amenaça nuclear són més polítics que no pas tècnics o militars. No hi ha cap llei natural que ens barri el pas.

2. CONFLICTES ARMATS, DELINQUÈNCIA I VIOLÈNCIA CRIMINAL

EKATERINA STEPANOVA

PRINCIPALS CONFLICTES ARMATS, 2009

L'any 2009 hi havia actius 17 grans conflictes armats a 16 zones de tot el món.

	Localització del conflicte
<i>Àfrica</i>	Rwanda* ‡
	Somàlia↑
	Sudan↓
	Uganda* ‡
<i>Amèrica</i>	Colòmbia↑
	Perú↓
	EUA* †
<i>Àsia</i>	Afganistan↑
	Índia (Caixmir)↓
	Myanmar (estat de Karen)
	Pakistan↑
	Filipines
	Filipines (Mindanao)
<i>Orient Mitjà</i>	Sri Lanka (Tamil Eelam)
	Iraq↓
	Israel (territoris palestins)
	Turquia (Kurdistan)*

Quan el conflicte afecta un territori, el territori en disputa apareix entre parèntesis després del nom del país. La resta de conflictes són de tipus governamental.

* Els combats relacionats amb aquests conflictes també es van produir en altres indrets.

† Augment de les morts relacionades amb els combats en relació amb el 2008.

‡ Disminució de les morts relacionades amb els combats en relació amb el 2008.

‡ Conflicte inactiu o no definit com a «principal» el 2008.

Tan sols sis dels principals conflictes armats del 2009 van ser territorials, i n'hi va haver onze de governamentals. De fet, el nombre de conflictes de caire governamental va superar els territorials en nou dels deu anys compresos en el decenni 2000-2009.

Per sisè any consecutiu, el 2009 no hi va haver cap gran conflicte interestatal actiu.

Els grups criminals i l'interès pel lucre són els responsables d'una part important de la violència que es viu a moltes àrees on hi ha conflictes armats. L'augment de la dependència dels actors armats no estatals en l'economia submergida contribueix a erosionar les fronteres entre la violència política i criminal. La diferenciació tradicional entre grups politicomilitars que es disputen el control d'un territori, i governs i actors criminals que prioritzen el lucre il·lícit va perdre pes a les zones en conflicte, sobretot als estats disfuncionals o als estats fallits. En un entramat complex de violència fragmentada, les milícies i altres elements locals influents lluiten per controlar el poder i els recursos i exploren les oportunitats que els brinden la inseguretat i l'economia de guerra.

En l'àmbit global, la violència criminal està molt més estesa que la violència política organitzada. La davallada de la xifra de conflictes armats des de principis de la dècada del 1990 no ha anat acompanyada d'una reducció global dels índexs d'homicidis. Tot i que el nivell mundial de delinqüència augmenta a poc a poc, durant el 2009 es va viure una pujada notable de determinats tipus de delinqüència transnacional, també en els conflictes armats.

Tal com posa de manifest l'augment dels casos de pirateria a Somàlia, hi ha importants activitats delictives en determinades situacions de conflicte que poden tenir unes repercussions i una ressonància transnacionals més àmplies que el conflicte mateix. El cas de l'Afganistan demostra el paper multi-

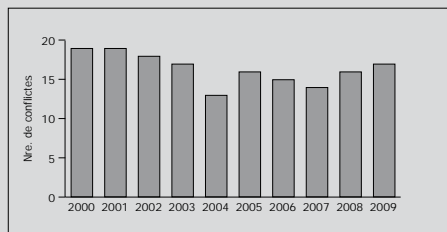

funcional que té l'arreladíssima economia de l'opi en els entorns de conflicte i de post-conflicte: no sols per finançar els grups opositors armats, sinó com a generadora de beneficis per a la majoria dels principals actors políticomilitars, incloent-hi aquells que són lleials al govern, juntament amb les xarxes de tràfic il·legals. En aquestes zones de conflicte, només es pot combatre de manera efectiva la delinqüència organitzada i l'economia submergida un cop l'estat ha recuperat els elements funcionals bàsics, com ara la capacitat de fer complir la llei i d'imposar un cert ordre. Això explica per què la lluita contra la delinqüència organitzada, sobretot la de dimensió transnacional, no s'hauria de desvincular mai de les iniciatives de resolució dels conflictes. Trobar solucions polítiques als conflictes hauria de ser la principal condició prèvia a l'hora de reconstruir o ampliar la capacitat de funcionament dels estats, la qual és essencial per abordar de manera efectiva el problema de la delinqüència organitzada.

El cas de la violència relacionada amb el tràfic de drogues que es viu a Mèxic mostra que, fins i tot si no hi ha cap conflicte de tipus governamental o territorial, els episodis de violència criminal a gran escala poden representar una amenaça tan forta per a la seguretat humana com els mateixos conflictes armats. Aquests episodis de violència criminal, que tot sovint van seguits d'intenses campanyes de violència anticriminal per part de l'estat, mereixen una categoria a part en els estudis sobre delinqüència i violència. En termes més generals, l'estudi de la delinqüència organitzada i de la violència criminal s'hauria d'integrar en una anàlisi més àmplia de la violència armada organitzada i col·lectiva dins i fora de les zones de conflicte.

Durant la dècada 2000-2009, tan sols tres del total de trenta conflictes armats més importants del món es van produir entre estats.

Principals conflictes armats, 2000-2009

L'ÍNDEX DE LA PAU MUNDIAL 2010

L'Índex de la Pau Mundial (IPM) pretén determinar quins són els atributs culturals i les institucions que s'associen als estats de pau. S'hi classifiquen 149 països en funció dels estats relatius de pau utilitzant 23 indicadors.

Posició	País	Puntuació
1	Nova Zelanda	1.188
2	Islàndia	1.212
3	Japó	1.247
4	Àustria	1.290
5	Noruega	1.322
25	Espanya	1.588
145	Pakistan	3.050
146	Sudan	3.125
147	Afganistan	3.252
148	Somàlia	3.390
149	Iraq	3.406

Els països petits, estables i democràtics es classifiquen sistemàticament en posicions altes. Els estats insulars, per norma general, també obtenen bons resultats.

Aquesta informació i aquestes dades s'han extret de l'apèndix 2A, «Patrons dels grans conflictes armats, 2000-2009», per Lotta Harbom i Peter Wallensteen, del Programa de Dades sobre Conflictes d'Uppsala (UCDP), i figuren a la base de dades de l'UCDP: <<http://www.ucdp.uu.se/database/>>, i de l'apèndix 2B, «L'Índex de la Pau Mundial 2010», per Tim Macintyre i Camilla Schippa, de l'Institut d'Economia i Pau.

3. LA FUNCIÓ DELS CIVILS EN LES OPERACIONS DE PAU

SHARON WIHARTA I STEPHANIE BLAIR

OPERACIONS DE PAU, 2009

L'any 2009 es van dur a terme 54 operacions de pau multilaterals a 34 llocs diferents. Aquell mateix any va disminuir el nombre anual total d'operacions de pau actives, que havia anat augmentat ininterrompudament entre el 2002 i el 2008.

Nombre d'operacions de pau, 2000-2009

Operacions de pau, per regió, 2009

	Nre. d'operacions	Personal total desplegat
Àfrica	16	85.562
Amèrica	2	9.571
Àsia	9	88.270
Europa	17	19.750
Orient Mitjà	10	16.125
Total	54	219.278

El personal civil té un paper encara més fonamental en les operacions multidimensionals i integrades de construcció i manteniment de la pau, que tot sovint combinen activitats polítiques, humanitàries, militars i

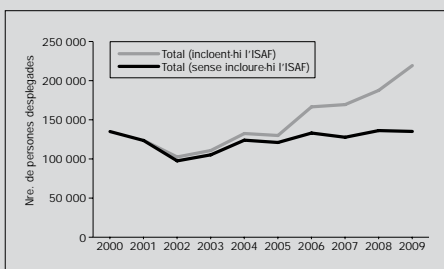

dimensió s'ha vist reforçada per un seguit d'innovacions institucionals recents (tant en l'àmbit multilateral com nacional) per tal de superar els problemes de desplegament que han minat missions anteriors, aquestes estructures incipients encara no estan ben configurades ni disposen dels recursos adequats. I el que encara és més greu, hi ha una manca de comprensió general de la funció dels civils: qui són els experts civils i quin paper tenen? A més, aquestes solucions institucionals no sempre es tradueixen en accions concretes o viables sobre el terreny. La Missió de l'ONU al Sudan (UNMIS) és un bon exemple dels reptes operatius a l'hora de seleccionar i mantenir el component civil a les operacions de pau i de com la manca de claredat conceptual pot afectar l'eficàcia general de la missió.

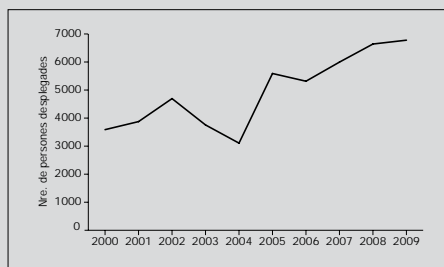
Així doncs, reforçar la dimensió civil és un objectiu molt més ampli i que va més enllà de desplegar ràpidament els experts adequats en la quantitat necessària. Demana una revisió de l'estructura general i l'estudi dels lligams entre factors interrelacionats, com ara el finançament de les operacions de pau i els processos de selecció. També exigeix una anàlisi crítica de la finalitat i dels objectius de cada funció civil per tal d'evitar la duplicació de tasques dins de la missió.

operació nova, l'augment del nombre de personal desplegat s'atribueix al reforç de les tropes en operacions que ja estaven en marxa, especialment a la Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat (ISAF) a l'Afganistan. L'ISAF va adquirir unes dimensions que gairebé multipliquen per quatre el volum de la següent operació més gran, i el nombre de tropes de l'ISAF (84.146) va superar el nombre total desplegat per a les dotze operacions de pau que les Nacions Unides van realitzar amb la intervenció de tropes (83.089).

Personal desplegat a les operacions de pau, 2000-2009

Civils desplegats a les operacions de pau, 2000-2009

Aquesta informació i aquestes dades s'han extret del capítol 3 i de l'apèndix 3A, «Operacions de pau multilaterals, 2009», per Kirsten Soder i Krister Karlsson, i figuren a la Base de dades de missions de pau multilaterals del SIPRI: <<http://www.sipri.org/databases/pko/>>.

4. SEGURETAT I INSTITUCIONS EUROATLÀNTIQUES: TROBAR UN NOU EQUILIBRI EN PLE CANVI GLOBAL

ALYSON J. K. BAILES I ANDREW COTTEY

El 2009, les principals institucions de l'espai euroatlàntic —l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN), la Unió Europea (UE) i l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE)— van celebrar diversos aniversaris però sense que hi hagués motius per a l'eufòria. Davant dels revessos a l'Afganistan i l'Iraq, el conflicte del 2008 a Geòrgia i una crisi econòmica global, totes les institucions van haver de reconsiderar les seves estratègies i fins i tot la seva raó de ser.

L'any del seu 60è aniversari, l'OTAN va haver de fer front a obstacles continus, tant militars com polítics, per sortir-se'n a l'Afganistan, en un moment en què cada vegada hi ha més veus que qüestionen la viabilitat dels seus objectius. Les relacions entre l'OTAN i Rússia van millorar gràcies al fet que l'OTAN es va fer ressò de la iniciativa del president Barack Obama de «posar el comptador a zero» i va desestimar una ampliació de l'organització cap als països de l'Est. Tot i que la relació en conjunt segueix sent molt delicada, Rússia també va considerar menys provocadors els nous plans de míssils de defensa d'Obama. L'OTAN va iniciar un debat per revisar el seu concepte estratègic, que posarà sobre la taula temes complicats i que creen divisions sobre les garanties subjacents de l'OTAN, les seves doctrines nuclears i les noves tasques de seguretat que té al davant.

La UE va avançar amb cautela pel que fa als plans d'ampliació als Balcans occidentals i va intentar revitalitzar la seva política de veïnatge envers l'antiga Unió Soviètica. L'any 2009 es van complir deu anys de la Política Comuna de Seguretat i Defensa (PCSD), però els avenços

van ser més aviat minsos pel que fa a harmonitzar la despesa en defensa o les estructures de poder dels estats membres. Les missions de la PCSD han servit per tapar alguns forats, però segueixen representant una part menor de totes les actuacions de la UE en matèria de seguretat. El Tractat de Lisboa va entrar en vigor el desembre, amb la qual cosa es van crear nous llocs de lideratge polític a Brussel·les, si bé és cert que van ser ocupats en primer lloc per uns candidats poc coneguts. El Tractat crea noves oportunitats per a les operacions de «solidaritat» de la UE a l'hora d'ajudar els membres en crisis no bèl·liques, però caldrà veure què decideixen els països per determinar fins a quin punt s'aprofiten aquestes noves oportunitats.

El novembre del 2009 Rússia va publicar una versió preliminar completa del tractat de seguretat europea que va proposar el 2008. Des d'Occident, moltes persones consideren que el tractat pretén congelar fronteres estratègiques i restar importància als principis relacionats amb els drets humans i de reforma de l'OSCE. Això no obstant, interlocutors de diverses bandes van mostrar el seu interès per explorar les opcions d'un plantejament paneuropeu més inclusiu de la seguretat, i s'està donant suport a aquest debat a través de l'anomenat «procés de Corfú» de diàleg informal, que té l'origen a l'OSCE.

La UE, l'OTAN i l'OSCE han d'aprendre del passat però també han de trobar un nou dinamisme que justifiqui la seva existència. Molts dels actuals reptes en matèria de seguretat requereixen una cooperació global, i en aquest sentit Occident s'ha de centrar cada cop més a treballar amb les noves potències «emergents».

BASES DE DADES DEL SIPRI

Les bases de dades del SIPRI, que aporten els fonaments de la major part de la recerca i dels estudis del SIPRI i que són una font inigualable de dades bàsiques sobre armaments, desarmament i seguretat internacional, estan disponibles a: <http://www.sipri.org/databases/>.

Dades sobre relacions internacionals i tendències en seguretat (FIRST)

Ofereix un sistema federat de bases de dades sobre temes relacionats amb les relacions internacionals i la seguretat, i és accessible a través d'una única interfície d'usuari integrada.

Base de dades d'operacions de pau multilaterals del SIPRI

Ofereix informació sobre totes les operacions de pau dutes a terme des del 2000, tant per part de l'ONU com per part d'altres organismes, i inclou informació relativa als emplaçaments, les dates de desplegament i de durada, els objectius, els països participants, el nombre de persones desplegades, els costos i les instal·lacions.

Base de dades sobre despesa militar del SIPRI

Presenta un seguit de franges temporals sistemàtiques sobre la despesa militar de 172 països des del 1988, la qual cosa permet comparar la despesa militar entre països: en la moneda local i en preus actuals; en dòlars dels EUA, en preus i tipus de canvi constants, i com a proporció del PIB.

Base de dades sobre transferències d'armes del SIPRI

Permet conèixer totes les transferències internacionals des del 1950, agrupant les principals armes convencionals en set categories. Es tracta de la font d'informació pública més extensa sobre transferències internacionals d'armes.

Base de dades sobre embargaments d'armes del SIPRI

Proporciona informació sobre tots els embargaments d'armes multilaterals aplicats des del 1988.

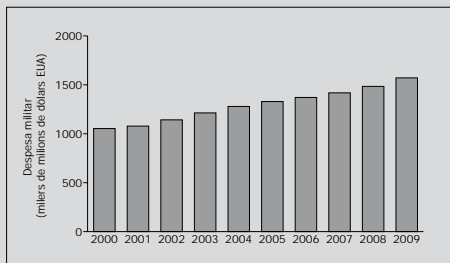

5. DESPESA MILITAR

SAM PERLO-FREEMAN, OLAWALE ISMAIL I CARINA SOLMIRANO

DESPESA MILITAR, 2009

Despesa militar, 2000-2009

Per tal de permetre una comparació allarg del temps, les xifres del gràfic de barres són en dòlars dels EUA en preus constants (2008).

Despesa militar, per regions, 2009

Regió	Despesa (milers de milions de dòlars)
Àfrica	27,4
Àfrica del Nord	10,0
Àfrica subsahariana	17,4
Amèrica	738
Amèrica Central i el Carib	5,6
Amèrica del Nord	680
Amèrica del Sud	51,8
Àsia i Oceania	276
Àsia Central	..
Est d'Àsia	210
Oceania	20,4
Sud d'Àsia	44,0
Europa	386
Oriental	60,0
Occidental i Central	326
Orient Mitjà	103
Total mundial	1.531

Les xifres de despesa són en dòlars constants dels EUA (2009).

Es calcula que la despesa militar global durant el 2009 va ser d'1,531 bilions de dòlars. Això representa un augment del 6% en termes reals comparat amb el 2008, i del 49% des del 2000. La despesa militar va suposar aproximadament el 2,7% del producte interior brut mundial (PIB) el 2009. Totes les regions i subregions van experimentar un augment el 2009, tret de l'Orient Mitjà.

La crisi econòmica mundial va tenir un impacte poc perceptible en la despesa militar mundial del 2009, ja que la majoria de les economies més fortes del món van potenciar la despesa pública per tal de contrarestar la recessió, amb la qual cosa es posposava la reducció del dèficit. Si bé és cert que la despesa militar no va ser un dels elements destacats dels paquets d'estímul econòmic, també ho és que en general no es va reduir. Nou dels deu països que més recursos destinen a la despesa militar van augmentar encara més la despesa el 2009. Això no obstant, algunes economies més petites, menys capaces de mantenir grans dèficits, sí que van reduir-la.

Sembla que els ingressos procedents dels recursos naturals han esdevingut grans motors per a la despesa militar a molts països en desenvolupament, on els ingressos procedents del petroli i d'altres matèries primeres han crescut molt en els darrers anys gràcies a l'augment dels preus i de la producció. Això pot conduir a un increment de la despesa militar com a mecanisme per protegir els recursos

davant de les amenaces internes i externes, mentre que els ingressos procedents dels recursos acostumen a esdevenir una font de finançament per a la compra d'armes. La caiguda dels preus de les matèries primeres que es va viure el 2009 va alentir aquesta tendència en determinats casos.

El conflicte a l'Afganistan resulta cada vegada més car per a molts dels països que hi tenen desplegat un nombre important de tropes i també ha generat debats sobre quin ha de ser el focus principal de la despesa militar: l'equipament que es fa servir en els conflictes actuals o bé les grans plataformes d'armes dissenyades per projectar el poder. Al Regne Unit una combinació de factors ha intensificat aquest debat: el conflicte a l'Afganistan, un dèficit elevat i un programa d'equipament massa ambiciós.

La despesa militar nord-americana segueix augmentant amb l'Administració Obama, en part a causa de la intensificació del conflicte a l'Afganistan. La despesa prevista per al 2010 encara augmentarà més, i és que el pressupost militar queda al marge de la congelació general de la despesa discrecional. El pressupost del 2010 ja va reflectir alguns canvis en les prioritats, amb la cancel·lació d'alguns dels principals sistemes d'armes i un augment de l'atenció a les tecnologies de la informació i la comunicació, però sense que es produís un canvi estratègic rellevant.

Els patrons de despesa militar a l'Afganistan i a l'Iraq reflecteixen la voluntat de reconstruir l'exèrcit d'un país des de zero després d'una invasió estrangera, amb la necessitat constant de rebre una part considerable de finançament extern.

Els deu països que l'any 2009 van tenir una despesa militar més elevada acumulaven el 75% de la despesa militar mundial; tan sols els EUA en representaven el 43%. Encara que els països que més gasten segueixen sent els mateixos que els darrers anys, la posició que ocupen a la classificació sí que ha variat, sobretot la dels països europeus, que han baixat posicions.

Els deu primers països en despesa militar, 2009

Posició	País	Despesa (milers de milions de dòlars)	Percentatge mundial (%)
1	EUA	661	43
2	Xina	[100]	[6,6]
3	França	63,9	4,2
4	Regne Unit	58,3	3,8
5	Rússia	[53,3]	[3,5]
6	Japó	51,0	3,3
7	Alemanya	45,6	3,0
8	Aràbia Saudita	41,3	2,7
9	Índia	36,3	2,4
10	Itàlia	35,8	2,3
Total mundial		1.531	

[] = estimació del SIPRI. Les xifres de despesa són en dòlars constants dels EUA (2009).

Les xifres del SIPRI sobre despesa militar es basen en informació disponible a fonts públiques, sobretot facilitada per governs. Representen una estimació a la baixa; segur que el nivell real de despesa militar és més alt, ja que hi ha països que no hi figuren i partides de despesa que s'han omès. Amb tot, les estimacions del SIPRI reproduïxen la major part de la despesa militar global i reflecteixen de manera precisa les tendències generals.

Aquesta informació i aquestes dades s'han extret de l'apèndix 5A, «Dades sobre despesa militar, 2000-2009», per Sam Perlo-Freeman, Olawale Ismail, Noel Kelly i Carina Solmirano, i figuren a la Base de dades sobre despesa militar del SIPRI, <<http://www.sipri.org/databases/milex>>.

6. FABRICACIÓ D'ARMES

SUSAN T. JACKSON

LA LLISTA TOP 100 DEL SIPRI PER AL 2008

La llista Top 100 del SIPRI classifica els fabricants d'armes més grans del món (excloent la Xina) en funció de la venda d'armes.

Les 10 principals empreses fabricants d'armes, 2008

Empresa (país)	Vendes d'armes (milions de dòlars)	Beneficis (milions de dòlars)
1 BAE Systems (Regne Unit)	32.420	3.250
2 Lockheed Martin	29.880	3.217
3 Boeing	29.200	2.672
4 Northrop Grumman	26.090	-1.262
5 General Dynamics	22.780	2.459
6 Raytheon	21.030	1.672
7 EADS (transeuropea)	17.900	2.302
8 Finmeccanica (Itàlia)	13.240	996
9 L-3 Communications	12.160	949
10 Thales (França)	10.760	952

Les empreses tenen la seu als EUA, tret que s'indiqui el contrari. Les xifres relatives als beneficis provenen de totes les activitats de l'empresa, incloses les vendes de productes no militars.

Almaz Antei ha triplicat les vendes d'armes des del 2003 i ha arribat als 4.300 milions de dòlars el 2008, amb la qual cosa se situa entre les vint principals empreses —tota una primícia per a una empresa russa. Després de l'adquisició de Tenix Defence Systems per part de BAE Systems a principis del 2008, no hi havia cap empresa de propietat australiana a la llista del Top 100 del SIPRI. Hewlett-Packard va entrar al Top 100 després de comprar EDS, una empresa de fabricació d'armes que ja havia format part anteriorment del Top 100.

L'any 2008, les cent principals empreses de fabricació d'armes del món (excloent la Xina) van mantenir la tendència a l'alça en la venda d'armes, que va augmentar 39.000 milions de dòlars fins arribar als 385.000 milions de dòlars. Les empreses amb seu als Estats Units van seguir dominant el Top 100 del SIPRI, però per primera vegada una empresa ubicada fora dels EUA va registrar el nivell més alt de venda d'armes: BAE Systems, del Regne Unit. Tretze empreses van augmentar les vendes d'armes en més de mil milions de dòlars el 2008, i 23 les van augmentar en més d'un 30%. Per contra, tan sols sis empreses del Top 100 del SIPRI van reduir les vendes d'armes el 2008. Dues d'aquestes empreses —SAFRAN, de França, i Boeing, dels EUA— van patir retallades de més de mil milions de dòlars.

Els conflictes a l'Afganistan i l'Iraq van seguir tenint un pes molt significatiu en les vendes d'equipament militar, com ara vehicles blindats, vehicles aeris no tripulats (UAV) i helicòpters. Alhora, les vendes de les empreses dedicades als serveis militars van seguir augmentant, com també ho van fer les vendes d'armes d'empreses russes tant a clients nacionals com estrangers.

A la llista del Top 100 del SIPRI per al 2008 apareixen dues empreses espanyoles. L'empresa de construcció de vaixells Navantia ocupa la posició 45, amb un volum de venda d'armes per valor de 1.880 milions de dòlars el 2008, la qual cosa representa un

increment del 35% respecte al 2007. Indra, empresa de tecnologia de la informació i de sistemes de defensa, ocupa la posició 62 amb un volum de venda d'armes per valor de 1.000 milions de dòlars el 2008. A més a més, CASA, empresa espanyola de construcció d'avions propietat de la companyia transeuropea EADS, va vendre armes per un valor de 2.510 milions de dòlars el 2008.

Després d'haver tocat sostre a principis de la dècada, el nombre de grans fusions i adquisicions transnacionals va tornar a caure el 2009. Es va frenar l'adquisició d'empreses nord-americanes per part de britàniques. Això no obstant, les indústries d'Israel, Rússia i els EUA es van consolidar més i es van mantenir els patrons de diversificació de les empreses fabricants d'armes cap al sector de la seguretat.

Tot i que ja ha passat més d'un any des de l'inici de la crisi financera global i de la recessió econòmica, una primera valoració indica que moltes empreses de fabricació d'armes van seguir augmentant les vendes el 2009. Aquest augment sostingut s'explica en part pel manteniment d'uns nivells alts de despesa militar (sobretot als EUA, el principal fabricant d'armes i el país que més recursos dedica a la despesa militar) i pels conflictes vius de l'Afganistan i l'Iraq. Això no obstant, l'estructura monopolística de la demanda en el sector armamentístic, la consegüent relació estreta entre els fabricants d'armes i els governs i la importància que s'atorga a aquest sector per a la seguretat nacional també contribueixen a protegir-lo dels impactes immediats de les sotragades econòmiques més fortes. Aquesta situació es reflecteix en el manteniment dels nivells de vendes d'armes, els beneficis, les grans acumulacions de comandes i els importants fluxos de caixa que genera la fabricació d'armes.

Participació nacional o regional en la venda d'armes de les empreses del Top 100 del SIPRI l'any 2008

Regió/ país	Nre. d'empreses	Vendes d'armes (milers de milions de dòlars)
EUA	44	229,9
Europa occidental	34	122,1
Rússia	7	10,8
Japó	4	7,0
Israel	4	6,9
Índia	3	4,2
Corea del Sud	2	1,8
Singapur	1	1,3
Canadà	1	0,7
Total	100	384,7

Les xifres fan referència a les vendes d'armes de les cent principals empreses amb seu a cada país o regió, incloent-hi les de les seves filials estrangeres, i no a les vendes d'armes que s'han produït realment en el país o regió en qüestió.

ADQUISICIONS EN EL SECTOR ARMAMENTÍSTIC, 2009

No hi va haver cap adquisició d'una empresa de fabricació d'armes per un valor superior als mil milions de dòlars el 2009, en comparació amb les quatre del 2008 i les set que hi va haver el 2007.

Les principals adquisicions del sector armamentístic de l'OCDE, 2009

Empresa compradora	Empresa adquirida	Valor de l'operació (milions de dòlars)
Precision Castparts Corp.	Carlton Forge Works	850
General Dynamics	Axsys Tech.	643
BAE Systems	BVT Surface Fleet	558
Goodrich Corp.	Atlantic Inertial Systems	375
Woodward Governor	HR Textron	365

Aquesta informació i aquestes dades s'han extret del capítol 6, apèndix 6A, «Les empreses fabricants d'armes del Top 100 del SIPRI, 2008», per Susan T. Jackson i la Xarxa de la Indústria Armamentística del SIPRI, i de l'apèndix 6B, «Principals adquisicions de la indústria armamentística, 2009», per Susan T. Jackson.

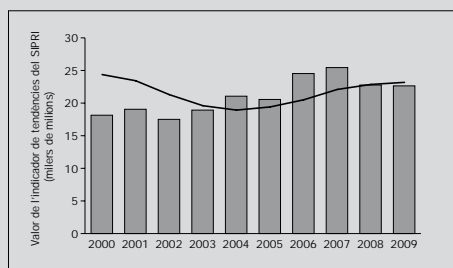

7. TRANSFERÈNCIES INTERNACIONALS D'ARMES

PAUL HOLTOM, MARK BROMLEY, PIETER D. WEZEMAN I SIEMON T. WEZEMAN

ELS PROVEÏDORS I ELS DESTINATARIS DE LES PRINCIPALS ARMES CONVENCIONALS

Tendència en les transferències de les principals armes convencionals, 2000-2009

Gràfic de barres: totals anuals; gràfic de línies: mitjana mòbil de cinc anys (traçada l'últim any de cada període de cinc anys).

Els cinc proveïdors més importants de les principals armes convencionals, 2005-2009

Proveïdor	Percentatge de les exportacions globals d'armes (%)	Principals receptors (percentatge de les transferències del proveïdor)
EUA	30	Corea del Sud (14%) Israel (11%) UEA (11%)
Rússia	23	Xina (35%) Índia (24%) Algèria (11%)
Alemanya	11	Turquia (14%) Grècia (13%) Sud-àfrica (12%)
França	8	UEA (25%) Singapur (21%) Grècia (12%)
Regne Unit	4	EUA (23%) Índia (15%) Aràbia Saudita (10%)

El volum de transferències internacionals de les principals armes convencionals segueix augmentant. La mitjana anual del període 2005-2009 va ser un 22% superior a la mitjana anual del període 2000-2004.

Els Estats Units i Rússia van seguir sent, de lluny, els principals exportadors, seguits d'Alemanya, França i el Regne Unit. Aquests cinc països junts acumulaven el 76% del volum de les exportacions durant el 2005-2009. Malgrat les poques possibilitats que perilli el domini dels proveïdors de primera línia (els EUA i Rússia), creix el nombre de proveïdors d'armes de segona línia.

Les principals regions receptors del període 2005-2009 van ser Àsia i Oceania, seguides d'Europa i l'Orient Mitjà. Els principals països receptors del període 2005-2009 van ser la Xina, l'Índia, Corea del Sud, la Unió dels Emirats Àrabs (UEA) i Grècia. Es preveu que els països asiàtics i de l'Orient Mitjà continuïn entre els principals importadors mundials.

Israel, Singapur i Algèria no figuraven entre els deu primers importadors del període 2000-2004, però ocupaven els llocs sisè, setè i novè, respectivament, el 2005-2009. Les recents adquisicions d'armes per part de determinats estats de l'Amèrica Llatina, l'Orient Mitjà, el nord de l'Àfrica i el sud-est asiàtic indiquen que s'està produint un patró

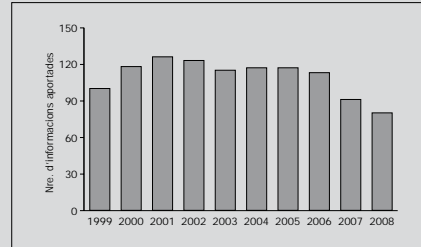

d'adquisicions reactives d'armes que podria evolucionar cap a carreres armamentístiques d'àmbit regional.

En els últims anys s'han sentit veus que alerten de l'inici d'una «carrera armamentística» entre rivals regionals com ara Algèria i el Marroc. Les dades del SIPRI mostren que la gran majoria de les transferències d'armes al nord de l'Àfrica durant el període 2005-2009 anaven destinades a Algèria. Per la seva banda, darrerament el Marroc ha fet comandes importants d'avions de combat, míssils i vaixells de guerra. Tot i que és poc probable que aquestes adquisicions puguin per si soles desembocar en un conflicte, no ajuden a millorar les relacions entre tots dos països. A més a més, és molt probable que aquestes compres influèncin els plans de Líbia.

L'Iraq segueix recurrent als EUA per proveir-se de l'equipament necessari per reconstruir el seu exèrcit, però també ha rebut armes de Rússia, Ucraïna, Hongria, Itàlia, Polònia i Turquia. Els seus ambiciosos plans de proveïment s'han vist perjudicats per la crisi econòmica i la davallada del preu del petroli. Amb tot, el calendari de la retirada de les tropes nord-americanes desplegades a l'Iraq fa que hi hagi una certa sensació d'urgència en els esforços internacionals per subministrar a l'Iraq les armes i l'equipament militar que calen per satisfer les necessitats internes i externes de seguretat del país.

Informacions aportades a UNROCA, 1999-2008

TRANSPARÈNCIA EN LES TRANSFERÈNCIES D'ARMES

Les dades oficials i d'accés públic sobre transferències d'armes són importants per avaluar les polítiques dels estats en matèria d'exportació i proveïment d'armes. Això no obstant, el fet de publicar dades sobre la compra i la venda d'armes és un tema delicat per a gairebé tots els estats.

El Registre d'Armes Convencionals de les Nacions Unides (UNROCA) és el mecanisme internacional clau per a la transparència oficial en les transferències d'armes. La recent tendència a la baixa en la participació dels estats en l'UNROCA es va mantenir al llarg del 2009. A 31 de desembre del 2009, tan sols 79 estats havien enviat informes sobre les transferències d'armes dutes a terme durant el 2008.

Des de principis de la dècada del 1990, un nombre cada vegada més gran de governs publiquen informes nacionals sobre exportacions d'armes. El gener del 2010, 32 estats havien publicat almenys un informe nacional sobre exportacions d'armes des del 1990, i 28 ho havien fet des del 2006.

Aquestes dades i aquesta informació s'han extret del capítol 7, apèndix 7A, «Els proveïdors i receptors de les principals armes convencionals», elaborat pel Programa de Transferències d'Armes del SIPRI, i de l'apèndix 7C, «Transparència en les transferències d'armes», per Mark Bromley i Paul Holtom, i figuren en part a la Base de dades sobre transferències d'armes del SIPRI: <<http://www.sipri.org/databases/armstransfers/>>.

8. POTÈNCIES NUCLEARS MUNDIALS

SHANNON N. KILE, VITALY FEDCHENKO, BHARATH GOPALASWAMY I
HANS M. KRISTENSEN

POTÈNCIES NUCLEARS MUNDIALS, 2010

País	Caps desplegats	Altres caps	Total
EUA	2.468	7.100	9.600
Rússia	4.630	7.300	12.000
Regne Unit	160	65	225
França	300	–	300
Xina	..	200	240
Índia	..	60–80	60–80
Pakistan	..	70–90	70–90
Israel	..	60	80
Total	7.560	14.900	22.600

Totes les estimacions són aproximades i corresponen a les dades de gener del 2010.

RESERVES MUNDIALS DE MATERIALS FÍSSILS, 2009

El 2009, les reserves mundials d'urani altament enriquit sumaven aproximadament 1.370 tones (no s'hi inclouen les 227 que s'havien de barrejar). Les reserves militars mundials de plutoni separat van totalitzar aproximadament 255 tones i els estocs civils 248 tones.

EXPLOSIONS NUCLEARS, 1945-2009

El maig del 2009 Corea del Nord va dur a terme el que tothom considera que és el seu segon assaig nuclear. Amb això, el nombre total d'explosions nuclears registrades des del 1945 arriba a les 2.054.

Aquestes dades i aquesta informació s'han extret del capítol 8, apèndix 8A, «Reserves mundials de materials físsils, 2009», per Alexander Glaser i Zia Mian, del Panel Internacional sobre Materials Físsils, i de l'apèndix 8B, «Explosions nuclears, 1945-2009», per Vitaly Fedchenko.

El gener del 2010, vuit estats —els Estats Units, la Federació Russa, el Regne Unit, França, la Xina, l'Índia, el Pakistan i Israel— posseïen més de 7.500 armes nuclears operatives. Si es conten tots els caps nuclears, incloent-hi aquells que estan operatius, els de recanvi, els que estan tant en reserva activa com inactiva i els que estan intactes però destinats a ser desmantellats, aquests estats acumulaven en conjunt un total de més de 22.000 caps nuclears.

Els cinc estats nuclears reconeguts legalment en virtut del Tractat de No-Proliferació del 1968 (TNP) —la Xina, França, Rússia, els Estats Units i el Regne Unit— estan desplegant nous sistemes d'armes nuclears o han anunciat la intenció de fer-ho; cap d'ells no sembla preparat per renunciar als seus arsenals nuclears en el futur immediat.

L'Índia i el Pakistan, els quals juntament amb Israel són, *de facto*, estats nuclears fora del TNP, segueixen desenvolupant nous sistemes de míssils capaços de llançar armes nuclears i també estan ampliant les respectives capacitats per produir matèria físsil. Sembla que Israel es manté a l'espera de l'evolució del programa nuclear de l'Iran. Es creu que Corea del Nord ha produït suficient plutoni per construir un nombre reduït de caps nuclears, però no se sap si disposa d'armes operatives.

9. CONTROL D'ARMES NUCLEARS I NO-PROLIFERACIÓ

SHANNON N. KILE

L'any 2009 va presenciar un nou impuls de les iniciatives mundials per promoure el desarmament nuclear i la no-prolifерació. Rússia i els EUA van iniciar negociacions formals sobre un nou tractat estratègic de reducció d'armes que substitueixi el Tractat sobre la Reducció i Limitació d'Armes Ofensives Estratègiques del 1991 (Tractat START) i el Tractat sobre Reduccions Ofensives Estratègiques del 2002 (SORT). Els principals punts de discussió se centraven en la simplificació de les disposicions de verificació del Tractat START i en l'adaptació de les seves normes per fer un recompte dels caps nuclears desplecats. Les dues parts no van aconseguir tancar les negociacions abans que expirés l'START el desembre del 2009, però finalment ho van fer la primavera del 2010. El nou Tractat START, que obligava Rússia i els EUA a fer noves reduccions modestes dels caps nuclears estratègics i dels mecanismes de llançament associats a aquests caps, es va signar a Praga el 8 d'abril del 2010.

Altres avenços positius del 2009 inclouen l'entrada en vigor de dos nous tractats de zones lliures d'armes nuclears: l'un que cobreix l'Àsia central i l'altre que afecta l'Àfrica. El mes de setembre, el Consell de Seguretat de l'ONU va adoptar per unanimitat una resolució vinculant que servia per codificar un ampli consens sobre tot un ventall d'accions per promoure el desarmament nuclear i la

no-prolifерació i per abordar l'amenaça del terrorisme nuclear. A la Conferència sobre Desarmament de Ginebra també es va fer un pas de gegant, ja que els 65 estats membres van acordar iniciar les negociacions per crear un tractat sobre la limitació del material físsil (FMCT) després d'un període de temps mort de dotze anys; amb tot, Pakistan va bloquejar posteriorment les negociacions adduint reserves de procediment.

L'any 2009 es va avançar poc cap a la resolució de les recurrents polèmiques pels programes nuclears de l'Iran i de Corea del Nord, que han estat el blanc de la preocupació internacional pel que fa a l'expansió de les armes nuclears. Aquestes preocupacions es van intensificar per la decisió nord-coreana de dur a terme un segon assaig nuclear el maig del 2009 i de reprendre la producció de plutoni per fabricar armes nuclears. La polèmica sobre l'abast i la naturalesa de les activitats nuclears de l'Iran es va intensificar durant l'any amb la revelació que aquest país estava construint una nova planta d'enriquiment d'urani no declarada amb anterioritat. El novembre el Consell Directiu de l'Agència Internacional de l'Energia Atòmica (IAEA) va criticar l'Iran per no respectar les seves obligacions de garanties i per no complir exigències anteriors dictades pel Consell Directiu i el Consell de Seguretat de l'ONU en el sentit de suspendre totes les activitats relacionades amb l'enriquiment d'urani.

10. REDUCCIÓ DE LES AMENACES CONTRA LA SEGURETAT QUE REPRESENTEN ELS MATERIALS QUÍMICS I BIOLÒGICS

JOHN HART I PETER CLEVESTIG

En els plans internacional, nacional i regional, l'any 2009 els estats van seguir desenvolupant estratègies per prevenir i corregir els efectes del possible mal ús dels materials químics i biològics. Les parts signants de la Convenció sobre Armes Químiques del 1993 (CAQ) i de la Convenció sobre Armes Biològiques i Tòxiques del 1972 (CABT) van aconseguir un cert èxit mantenint el centre d'atenció en el desenvolupament de capacitats, l'assoliment de la universalitat dels seus membres i en la implementació efectiva de les obligacions d'àmbit nacional, incloent-hi les relacionades amb la seguretat dels materials que tenen finalitats dobles.

L'Administració del president Barack Obama va presentar l'esperadíssima política sobre la CABT el desembre del 2009, mentre que la Unió Europea (UE) es va centrar en la creació d'una comunicació basada en les recomanacions d'un grup de treball de la UE sobre temes químics, biològics, radiològics i nuclears.

El 2009 l'Índia va esdevenir el tercer signant de la CAQ a completar la destrucció dels seus arsenals declarats d'armes químiques. L'Iraq es va adherir a la convenció i va declarar que posseeix armes químiques (reminiscències del règim anterior i sota custòdia de l'ONU). Les parts de la CABT es van reunir el 2009 per estudiar com millorar la cooperació, l'ajuda i l'intercanvi internacionals en els camps de les ciències de la vida i de les tecnologies relacionades, per a finalitats pacífiques.

Els analistes de seguretat i els representants dels governs van estudiar les conseqüències dels brots de les malalties en el context de preparació i resposta davant d'una guerra biològica. El 2009 els estats van seguir desenvolupant mecanismes per autoritzar i supervisar la recerca científica, la indústria química i la biotecnologia —incloent-hi les empreses que ofereixen serveis de síntesi genètica— a causa de les implicacions de seguretat d'aquestes activitats.

El fet d'emfasitzar el control i la supervisió dels materials químics i biològics implica rebaixar l'atenció que es presta als programes militars tradicionals dels estats. A més, hi ha nombroses incerteses associades al comerç internacional en general. Els efectes negatius que han tingut els avisos que s'han donat als actors no estatals mitjançant diverses declaracions d'avaluació d'amenaques sobre la conveniència de l'ús d'armes químiques i biològiques, i la preocupació que aquest ús provocaria, es podrien atenuar amb un coneixement més profund de la variabilitat dels efectes de les armes químiques, biològiques, radiològiques i nuclears. Els reptes operatius associats al volum i al tipus de comerç en les tecnologies dels materials de doble ús i les transferències de tecnologia intangible també poden informar les avaluacions de les amenaces. Això, al seu torn, ajudaria a entendre millor l'amenaça que representen les armes químiques i biològiques per a la seguretat i la pau internacionals.

11. CONTROL D'ARMES CONVENCIONALS

ZDZISLAW LACHOWSKI

Les perspectives d'avanços en el control d'armes a Europa van resultar millors el 2009 que els anys anteriors, tot i que el règim del Tractat sobre les Forces Armades Convencionals a Europa del 1990 (Tractat FCE) ha romàs en punt mort des del desembre del 2007, quan Rússia va suspendre-hi la seva participació unilateralment. Com a part del procés de Corfú —un ampli diàleg sobre seguretat europea—, tots els estats que participen a l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE) van ratificar la importància del control d'armes per a la seguretat europea. En el Consell de Ministres de l'OSCE celebrat el 2009 a Atenes, aquests estats van reafirmar el desig de deixar enrere el llarg període de punt mort en què es troben els principals règims —el Tractat FCE i el Document de Viena sobre Mesures de Construcció de Confiança i Seguretat. Pel que fa a la seguretat en termes més amplis, Rússia insisteix a convocar una cimera euroatlàntica amb l'objectiu de culminar-la amb un tractat europeu de seguretat. Els estats occidentals es van mostrar prudents i moderats, i van supeditar el seu consentiment a l'adequació de l'esperit i l'abast d'un eventual acord.

Els Estats Units es van embarcar en una revisió a fons del seu programa de control d'armes, i el febrer del 2010 van designar un enviat especial sobre armes convencionals a Europa perquè iniciés les consultes sobre el futur del règim de l'FCE

amb l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN), els socis europeus i Rússia.

També es van fer progressos per dotar de major independència el marc subregional de control d'armes dels Balcans occidentals. Les mesures de seguretat d'àmbit europeu relacionades amb el control d'armes tenen l'objectiu de donar resposta a velles i noves amenaces com també als riscos i reptes. Amb tot, el Document de Viena sobre Mesures de Construcció de Confiança i Seguretat segueix en punt mort. Els membres de l'OSCE miren de contrarestar les amenaces multidimensionals que cada cop tenen una naturalesa més local i subregional. Amb la disminució de l'activitat legislativa, l'assistència pràctica que es dona als estats euroatlàntics a través de la implementació de projectes exclusius segueix sent l'activitat principal de millora de la seguretat i l'estabilitat a la regió de l'OSCE.

Les iniciatives per controlar les «armes inhumanes» van continuar al llarg del 2009, per bé que amb menys dinamisme que el demostrat el 2008 pel «procés d'Oslo» sobre bombes de dispersió. Les convencions i els «processos» de base, com també els tractats i protocols intergovernamentals tradicionals competeixen els uns amb els altres, però alhora també exerceixen un efecte moral de reforçament mutu ja que lluiten per afrontar problemes relacionats amb el patiment humà i la millora de les condicions de vida a les zones assetjades pels conflictes i a tot el món.

12. CONTROLS SOBRE LES TRANSFERÈNCIES INTERNACIONALS RELACIONADES AMB LA SEGURETAT

SIBYLLE BAUER I IVANA MIČIĆ

EMBARGAMENTS MULTILATERALS D'ARMES, 2009

L'any 2009 hi havia en vigor 29 embargaments multilaterals d'armes, dirigits a un total de 17 objectius, incloent-hi governs, forces no governamentals i una xarxa transnacional. Les Nacions Unides van imposar 12 d'aquests embargaments, la Unió Europea (UE) en va imposar 16 i la Comunitat Econòmica dels Estats de l'Àfrica de l'Oest (CEDEAO) en va imposar un.

Durant el 2009 el Consell de Seguretat de l'ONU va imposar el primer embargament d'armes des del 2006, a Eritrea. L'ONU va ampliar l'embargament d'armes a la República Democràtica Popular de Corea (RDPC, o Corea del Nord) i va aixecar l'embargament d'armes sobre el govern de Libèria.

Nou dels 16 embargaments que va imposar la UE van ser aplicacions directes dels embargaments de l'ONU. Per una altra banda, dos dels embargaments de la UE van diferir dels de l'ONU pel que fa a l'abast o la cobertura i cinc no van tenir un equivalent per part de l'ONU. El 2009 la UE va imposar un nou embargament d'armes a Guinea i va aixecar el que havia imposat a l'Uzbekistan. La CEDEAO també va imposar un nou embargament sobre Guinea Conakry.

Tal com va passar en anys anteriors, durant el 2009 es van registrar diverses violacions dels embargaments d'armes de l'ONU. Per exemple, amb les inspeccions de càrregues van sortir a la llum incompliments dels embargaments de l'ONU sobre les exportacions d'armes de l'Iran i de Corea del Nord.

La multiplicitat d'actors implicats en les transaccions que faciliten la proliferació i la complexitat inherent d'aquestes transaccions requereixen ajustos no sols dels conceptes i el llenguatge, sinó també de les lleis que hi fan referència i dels mecanismes d'autorització i d'execució. Ara, les iniciatives de no-proliferaçió ja no se centren tant a controlar el moviment físic de les mercaderies, sinó a analitzar aquells elements de les transaccions que són més importants de controlar i que haurien d'estar sotmesos a supervisions estrictes. Aquests avenços creen reptes però també ofereixen noves oportunitats per a la cooperació internacional.

Els principals fòrums de reunió dels estats per debatre qüestions com ara el manteniment d'uns controls efectius sobre les exportacions dels articles que poden ser utilitzats en armes nuclears, biològiques i químiques, com també sobre els sistemes de míssils per llançar aquestes armes, són el Grup d'Àustràlia, el Règim de Control de la Tecnologia de Míssils, el Grup de Subministradors Nuclears i l'Acord de Wassenaar sobre Controls a l'Exportació d'Armes Convencionals i Béns i Tecnologies de Doble Ús. Tots aquests fòrums estan discutint la transferència intangible de tecnologia, l'aplicació i les sancions, les millors pràctiques i experiències en controls efectius de les exportacions, i

la participació dels estats que no en formen part. En els darrers anys, la Unió Europea (UE) també ha augmentat la cooperació en programes d'assistència tècnica amb països de fora de la Unió.

L'any 2009 la UE va adoptar una versió actualitzada i reforçada de la Regulació sobre Doble Ús del 2000. El document revisat introdueix poders d'àmbit europeu per controlar el trànsit i la comercialització de béns de doble ús que poden ser utilitzats en relació amb les armes de destrucció massiva o amb els seus sistemes de llançament. Durant el 2009, també va entrar en vigor una nova directiva per facilitar el moviment dels materials de defensa dins de la UE.

Embargaments multilaterals d'armes vigents el 2009

Embargaments de les Nacions Unides

Al-Qaeda, els talibans i persones i entitats associades

República Democràtica del Congo (FNG)

Costa d'Ivori

Eritrea

Iran (tecnologia relacionada amb els sistemes de llançament d'armes nuclears)

Iraq (FNG)

Corea del Nord

Líban (FNG)

Libèria (FNG)

Sierra Leone (FNG)

Somàlia

Sudan (Darfur)

Embargaments d'armes de la Unió Europea

Al-Qaeda, els talibans i persones i entitats associades

Xina

República Democràtica del Congo (FNG)

Costa d'Ivori

Guinea Conakry

Iran

Iraq (FNG)

Corea del Nord

Líban (FNG)

Libèria

Myanmar

Sierra Leone (FNG)

Somàlia

Sudan

Uzbekistan

Zimbabwe

CEDEAO

Guinea

FNG = forces no governamentals.

Aquestes dades i aquesta informació s'han extret de l'apèndix 12A, «Embargaments multilaterals d'armes», per Pieter D. Wezeman i Noel Kelly.

ANNEXOS

NENNE BODELL

L'annex A, «Control d'armes i acords de desarmament», conté resums de tractats, convencions, protocols i acords multilaterals i bilaterals relacionats amb el control d'armes i el desarmament, com també llistes dels signants i dels estats part.

L'annex B, «Organismes internacionals de cooperació en matèria de seguretat», descriu les principals organitzacions internacionals i intergovernamentals, els organismes encarregats de l'execució dels tractats i els règims de control de les exportacions que tenen l'objectiu de promoure la seguretat, l'estabilitat, la pau o el control de les armes, i n'enumera els membres o participants.

L'annex C, «Cronologia 2009», fa un repàs dels esdeveniments més significatius del 2009 relacionats amb les armes, el desarmament i la seguretat internacional.

Acords sobre control d'armes i desarmament en vigor l'1 de gener del 2010

1925	Protocol per a la Prohibició de l'Ús en la Guerra de Gasos Asfixiants, Tòxics o d'Altres, i dels Mètodes Bacteriològics amb Finalitats Bèl·liques (Protocol de Ginebra del 1925)	
1948	Convenció sobre la Prevenció i la Sanció del Delicte de Genocidi (Convenció sobre el Genocidi)	
1949	Convenció de Ginebra (IV) sobre la Protecció dels Civils en Temps de Guerra	
1959	Tractat Antàrtic	
1963	Tractat de Prohibició d'Assaigs Nuclears a l'Atmosfera, l'Espai Exterior i el Fons Marí (Tractat de Prohibició Parcial d'Assaigs Nuclears, TPPAN)	
1967	Tractat sobre els Principis que han de Regir les Activitats dels Estats en l'Exploració i la Utilització de l'Espai Ultraterrestre, Inclosa la Lluna i Altres Cossos Celestes (Tractat de l'Espai Ultraterrestre)	
1967	Tractat de Proscripció de les Armes Nuclears a l'Amèrica Llatina i el Carib (Tractat de Tlatelolco)	
1968	Tractat de No-Proliferació d'Armes Nuclears (Tractat de No-Proliferació, TNP)	
1971	Tractat per a la Prohibició de l'Emplaçament d'Armes Nuclears i Altres Armes de Destrucció Massiva als Fons Marins i Oceànics o al Subsòl (Tractat sobre els Fons Marins)	
1972	Convenció sobre la Prohibició del Desenvolupament, la Producció i l'Emmagatzematge d'Armes Bacteriològiques (Biològiques) i Tòxiques i sobre la seva Destrucció (Convenció sobre Armes Biològiques i Tòxiques, CABT)	
1974	Tractat sobre la Limitació d'Assaigs Nuclears Subterranis (Tractat sobre la Prohibició Parcial dels Assaigs Nuclears, TPPAN)	
1976	Tractat sobre les Explosions Nuclears Subterrànies amb Finalitats Pacífiques (Tractat sobre Explosions Nuclears Pacífiques, TENP)	
1977	Convenció sobre la Prohibició d'Utilitzar Tècniques de	

- Modificació Ambiental amb Finalitats Militars o Hostils (Convenció Enmod)
- 1980 Convenció sobre la Protecció Física del Material Nuclear i de les Instal·lacions Nuclears
- 1981 Convenció sobre Prohibicions o Restriccions en l'Ús de Certes Armes Convencionals que puguin considerar-se Excessivament Nocives o amb Efectes Indiscriminats (Convenció CAC, o Convenció sobre «Armes Inhumanes»)
- 1985 Tractat de la Zona Lliure Nuclear del Pacífic Sud (Tractat de Rarotonga)
- 1987 Tractat sobre l'Eliminació de Míssils de Curt i Mitjà Abast (Tractat INF)
- 1990 Tractat sobre les Forces Armades Convencionals a Europa (Tractat FCE)
- 1992 Tractat dels Cels Oberts
- 1993 Convenció sobre la Prohibició del Desenvolupament, la Producció, l'Emmagatzematge i l'Ús d'Armes Químiques i sobre la seva Destrucció (Convenció sobre Armes Químiques, CAQ)
- 1995 Tractat de la Zona Lliure d'Armes Nuclears del Sud-est Asiàtic (Tractat de Bangkok)
- 1996 Tractat de la Zona Lliure d'Armes Nuclears de l'Àfrica (Tractat de Pelindaba)
- 1996 Acord sobre el Control Subregional d'Armament (Acord de Florència)
- 1997 Convenció Interamericana contra la Fabricació i el Tràfic Il·lícits d'Armes de Foc, Municions, Explosius i Altres Materials Relacionats
- 1997 Convenció sobre la Prohibició d'Ús, Emmagatzematge, Fabricació i Transferència de Mines Terrestres Antipersona i sobre la seva Destrucció (Convenció de MAP)
- 1999 Convenció Interamericana sobre Transparència en les Adquisicions d'Armes Convencionals
- 1999 Document de Viena 1999 sobre Mesures de Construcció de Confiança i Seguretat
- 2002 Tractat sobre Reduccions Ofensives Estratègiques (SORT, Tractat de Moscou)
- 2006 Convenció de la Comunitat Econòmica d'Estats de l'Àfrica Occidental sobre Armes Petites i Lleugeres, les seves Municions i Altres Materials Relacionats Tractat per a l'Establiment d'una Zona Lliure d'Armes Nuclears a l'Àsia Central (Tractat de Semipalatinsk)
- Acords que no estaven en vigor l'1 de gener del 2010**
- 1972 Tractat de Limitació dels Sistemes de Míssils Antibalístics (Tractat ABM)
- 1991 Tractat de Reducció i Limitació d'Armes Ofensives Estratègiques (Tractat START I)
- 1993 Tractat de Reducció i Limitació Addicionals d'Armes Ofensives Estratègiques (Tractat START II)
- 1996 Tractat per a la Prohibició Completa dels Assaigs Nuclears (CTBT)
- 1999 Acord sobre l'Adaptació del Tractat FCE
- 2008 Convenció sobre les Bombes de Dispersió
- 2010 Tractat sobre les Mesures de Reducció i Limitació d'Armes Ofensives Estratègiques (nou Tractat START, Tractat de Praga)

PUBLICACIONS RECENTS DEL SIPRI

China and Nuclear Arms Control: Current Positions and Future Policies

SIPRI Insights on Peace and Security No. 2010/4

Bates Gill

SIPRI, abril del 2010

End-user Certificates: Improving Standards to Prevent Diversion

SIPRI Insights on Peace and Security No. 2010/3

Mark Bromley i Hugh Griffiths

SIPRI, març del 2010

China Prepares for an Ice-free Arctic

SIPRI Insights on Peace and Security No. 2010/2

Linda Jakobson

SIPRI, març del 2010

Demilitarizing mining areas in the Democratic Republic of the Congo: the case of northern Katanga Province

SIPRI Insights on Peace and Security No. 2010/1

Ruben de Koning

SIPRI, gener del 2010

China's Expanding Role in Peacekeeping: Prospects and Policy Implications

SIPRI Policy Paper No. 25

Bates Gill i Chin-hao Huang

SIPRI, novembre del 2009

Handbook of Applied Biosecurity for Life Science Laboratories

Peter Clevestig

SIPRI, juny del 2009

La informació sobre totes les publicacions del SIPRI està disponible a <<http://books.sipri.org/>>.

PUBLICACIONS RECENTS DE LA FUNDACIÓ PER LA PAU SOBRE DESARMAMENT

Desarmament: victòries i reptes.

Fundació per la Pau, Barcelona, 2010

INSTRUCCIONS PER FER COMANDES

SIPRI Yearbook 2010: Armaments, Disarmament and International Security

Publicat el juliol del 2010 per Oxford University Press en nom de l'Institut Internacional d'Estocolm de Recerca per a la Pau

ISBN 978-0-19-958112-2, tapa dura, 580 pàg., 100 £/185 \$

Les persones que comprin l'edició impresa també podran accedir a l'anuari en línia.

El *SIPRI Yearbook 2010* es pot comprar a llibreries, a la majoria de llibreries en línia o directament a la d'Oxford University Press

Comandes en línia

OUP Regne Unit: <<http://www.oup.co.uk/>>

OUP Estats Units: <<http://www.oup.com/us/>>

Comandes per telèfon

OUP Regne Unit: +44 1536-741 017

OUP Estats Units: +1 800-451 7556

Comandes per fax

OUP Regne Unit: +44 1536-454 518

OUP Estats Units: +1 919-677 1303

Comandes per correu electrònic

OUP Regne Unit: book.orders@oup.co.uk

OUP Estats Units: customers@oup-usa.org

Per a més detalls, visiteu <<http://www.sipri.org/yearbook/>>

Per a més informació contacteu amb:

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Signalistgatan 9

SE-169 70 Solna, Suècia

Telèfon: +46 8 655 97 00

Fax: +46 8 655 97 33

Adreça electrònica: sipri@sipri.org

Internet: www.sipri.org

Edició catalana a cura de:

Fundació per la Pau

Amb el suport de:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat
de Catalunya

SIPRI YEARBOOK 2010

Armaments, Disarmament and International Security

L'anuari del SIPRI és un compendi de dades i anàlisis en els àmbits de:

- la seguretat i els conflictes
- la despesa militar i els armaments
- la no-prolifерació, el control d'armes i el desarmament

Aquest fullet resumeix la 41a edició de l'anuari del SIPRI, que parla dels fets esdevinguts durant el 2009 en:

- els principals conflictes armats
- les operacions de pau multilaterals
- la despesa militar
- la fabricació d'armes
- les transferències internacionals d'armes
- les potències nuclears mundials, els estocs de matèria físsil i les explosions nuclears
- el control d'armes nuclears i la no-prolifерació
- la reducció de les amenaces contra la seguretat que representen els materials químics i biològics
- el control de les armes convencionals
- els controls sobre les transferències internacionals relacionades amb la seguretat
- els embargaments d'armes multilaterals

A més a més d'estudis especials sobre:

- un món sense armes nuclears
- conflictes armats, delinqüència i violència criminal
- la funció dels civils en les operacions de pau
- seguretat i institucions euroatlàntiques

L'anuari del SIPRI també consta d'amplis annexos sobre els acords de control d'armes i desarmament, els organismes internacionals de cooperació en matèria de seguretat i els esdeveniments del 2009 pel que fa a la seguretat i el control d'armes.